

kritikai megjegyzés nélkül. Így pl. Fochertől egy helyen négy összefüggő lapon át idéz szöszerint (234—8. l.). Feltűnő az is, hogy szerzőnk 11 szakcenzort sorol fel, akikkel könyvének egyes részeit felülbíráltatta, és egyik-másik fejezetnél külön is kiemeli, hogy mely szakemberről nézette át.

A mű különben nemes célzatú és természetesen emelkedett, katolikus világnézetű. Olvasását minden gyakorlati nevelőnek ajánljuk.

Somogyi József.

Szántó Lőrinc: A nevelő fogalmazástanítás alapvonalai. A Gyakorló Polgári Iskola Könyvtára XX. Szeged, 1938. N. 8-r., 175 l.

Szántó Lőrinc a magyartanításról szóló újabb művével ismét bizonyosságát adta nevelői-tanítói rátermettségének, pedagógiai-lélektani felkészültségének, az anyanyelvtanítás körébe vágó szakirodalom ismeretének, mert könyve magában foglalja mindazokat az értékeket, melyek *A magyar nyelv és irodalom tanítása* című művét s *Arany János Toldijának iskolai tárgyalása* című kis tanulmányát jellemzik. Az előttünk levő mű a magyartanítás legkényesebb és legvitatottabb területének, a fogalmazástanításnak tudományosan megalapozott és gyakorlatilag igazolt rendszerét adja.

A könyv használhatóságát rövid, egyszerű és világos okfejtése és tanulóknak az elméletet szemléltető fogalmazványai teszik teljessé.

A nevelő fogalmazástanítás feladata, módja és eszközei című fejezet a fogalmazástanítás korszerű alapvetése. A fogalmazástanítás célja: »a tanulókat arra képesíteni, hogy sajátos lelki tartalmát helyes elrendezéssel értelmesebben, szabatosan, magyarosan és tetszetősen, a nyelvi-stilisztikai forma önálló és tudatos megválasztásával kifejezze, úgy azonban, hogy ezzel az egyéni kibontakozás, az önkifejtés eszközeihez jutva, lelki tehetségeinek és erkölcsi magatartásának kifejlődését szolgálja«. Ez a kettős cél nem érhető el sem a kötött, sem a szabad fogalmazással, hanem az egyéni önkifejtés előmozdító nevelő fogalmazással. A szerző Várkonyi Hildebrand »lelki ráhatását« és Petersen Péter »pedagógiai szituációját« tette rendszerének alapjává. A ráhatás kettős: az alkotó tevékenységet megindító közvetlen ráhatás tárgyi-tartalmi előkészítés mellőzésével, problémákkal telített és érzelmeket keltő feladat kitűzésében áll (a tárgy megválasztása, lelki feszültség teremtése, a feszültség átvétele); a közvetett ráhatás a magyartanítás egyéb területeivel érintkezik, de lényegében a dolgozatok megbeszélésének szempontjaiban domborodik ki, amikor is eleven szemlélet alapján sajátítják el a növendékek a kívánatos fogalmazóképességet. A közvetett ráhatás a tanítás célja szerint kétirányú: a nyelvi-stilisztikai forma helyes megválasztására nevelő kívánalmak megbeszélése (mondatszerkesztés, szabatosság, változatosság, választékoság, jó magyarság, szerkezeti sajátosság, irodalmi olvasmányok termékenyítő hatása) s az erkölcsi önalakítás előmozdítását célzó szempontok figyelembevételére (igazság, lényegismeret, megfigyelőképesség, önismeret és emberismeret, nemzeti öntudat).

A nevelő fogalmazástanítás műfajai című fejezet az anyagkiszemelést és módszeres elvek további kifejtése a fogalmazástanítás műfajai szempont-

jából. Alkalmazható műfajok: elbeszélések, leírások, értekezések és elmélkedések, irodalmi dolgozatok, párbeszéddek és drámai jelenetek, képzeletműködtető dolgozatok, levelek, szónoki beszéddek, versek, a nyelvtani ismeret alkalmazására szolgáló fogalmazványok. Különös érdeklődésre tarthatnak számot az irodalmi dolgozatokról szóló megállapítások. Természetes, hogy a műfajok alkalmazása a közvetlen ráhatásból önként adódik.

A nevelő fogalmazástanítás gyakorlata című fejezet az elmélet gyakorlati alkalmazását mutatja be tanítási példákon (a dolgozatrendszer felépítése, az iskolai dolgozatírás és -javítás módja, a házi fogalmazványok kitűzése és számonkérése).

A szerző hangsúlyozza, hogy az iskolai dolgozatok csekély számuknál fogva nem alkalmasak komoly fogalmazókészség kialakítására, ezért a legtöbb magyar órával kapcsolatban írat házi fogalmazványokat. Ez az eljárás, összekötve az iskolai és házi dolgozatok folytonos megbeszélésével, fejleszti ki azt a készséget, mellyel tanítványai a legnehezebb feladatokat is könnyedén megoldják.

Szántó Lőrinc könyve megnyugtató választ ad a fogalmazástanításnak minden felmerülő kérdésére, a közölt nagyszámú dolgozattól pedig megállapítható, hogy mire kell törekedni és mit kell elérni. Ez a rendszeres eljárás valóban befolyásolja a tanulókat lelki önkifejtésükben, tehát fontos nevelő tényező, a tanárnak pedig alkalma nyílik tanítványai megismerésére, ami minden komoly nevelő hatás alapja. Ez az a pont, ahol a szerző eljárása kilép a tantárgy szűk medréből, semmivel sem pótolható adatokat szolgáltatva a nevelés számára. Mindenki, akit a gyermek érdek, élvezettel olvashatja a 10—15 éves tanulók írásbeli megnyilatkozásait és alkotásait.

Hantos Lőrinc.

Sc hütz Antal: A nemzetnevelő Pázmány. Bp. 1938. 8-r., 21 l.

A szerző Pázmány Péter halálának háromszázéves fordulója alkalmából újítja meg a nagy magyar egyházfejedelem emlékezetét. Felfogása szerint a nemzetnevelőnek három követelményt kell megvalósítania. Fejezze ki egyéniségében és életében a nemzeti eszményt, tudjon kifejtetni történelmi jelentőségű működést s tanúsítson élete művében nagyszabású nemzetnevelői akaratot. Pázmányban mind a három vonás teljes mértékben érvényesül. Ő a legkiválóbb magyar értékek megtestesítője, az egyháziassága mellett is igaz magyar. Önérzete, humora, józansága és gyakorlatiassága innen ered. Nemcsak az értelem, hanem a szív embere is; jellemének egyik legfőbb alkotóeleme a jámbor hit. Nevelése, a Jézus-társaság hatása gyökerezettette meg benne a fegyelem, a mértéktartás erényét, az őszinte szó tiszteletét. Munkássága történelmünk legnagyobbjai közé emeli; sikenei buzdító erejű példák a valóságkerülésre, sötétlátásra hajló magyar lélek előtt. Pázmány hatalmas nemzetnevelő munkája három irányban hatotta át nemzeti életünket: mint apostoli tevékenységű lelkipásztor a hitigazságokért küzdött, mint igehirdető a keresztény élet kialakításáért, mint író, nyelvvel és stílusával a nemzeti szellem kifejlesztéséért. Nemzetnevelő volt a szó magasabb, általános